

18-сон 1991 йил 19 декабрь
БАХОСИ 15 ТИЙИН.

ПАЙШАНБА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ

Сабоқ

Биз дастлаб оддий саломликдан нарига ўтмасдик. Уни ўнчалик хўшламасдик. Лекин ҳамма нарса сен истагандек бўлавермас экан. Кунларнинг бирида у хонамизга келди, ўтирдик. Кетар чоғи мени айланишга таклиф қилиб қолди, рози бўлдим...

Бу воқеа ўтган йилнинг октябр ойида бўлган эди. Кейин хонамизга тез-тез келадиган бўлди. Мен эса унинг севгисини тинмай рад қилардим. У эса ҳамон келишини кўймасди. Ҳар келганида «Илтимос, мени ҳайдаманг, яшолмайман сизсиз», деб ялинарди. Ҳар гап шу ҳақида гап очилганда менга қараб: «Иккимизни фақат ўлим ажратиши мумкин, бошқа нарсанинг қурби етмайди», деб ишонтирарди. Мен бу гапларни эшитиб унга сал бўлса, ишона бошладим. Кейинчалик унинг келишига ўзим ҳам кўникиб қолдим. Бора-бора бирор кун келмай қолса, хавотирланадиган одат

ИККИМИЗНИ ФАҚАТ ЎЛИМ АЖРАТАДИ

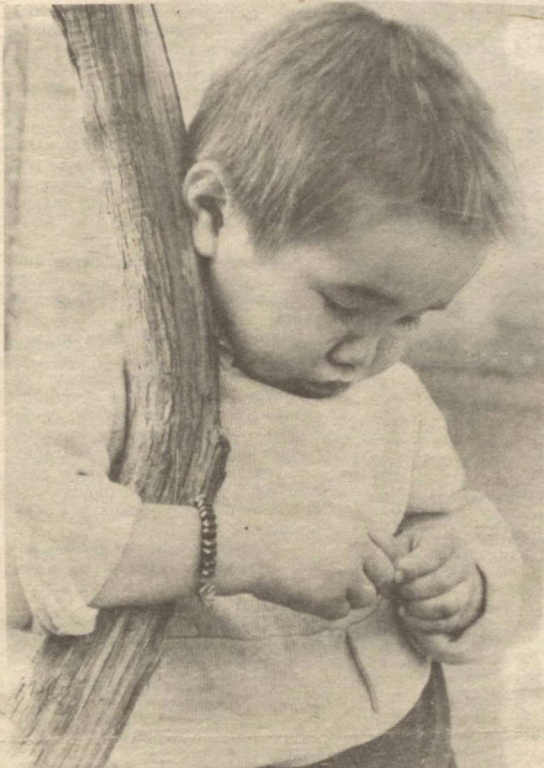
чиқардим. Кунларимиз шу тариқа ўта бошлади. У билан ўтказган бирор кунимга ачинмайман. Мен сени қолган эдим. Ёганимни ҳам, ичганимни ҳам билмасдим Гўёки, ичимга ўт тушгандек. Утирсам ҳам, турсам ҳам У ҳақида ўйлардим. Тушларимда кўрардим уни...

У эса ҳар учрашганимизда бўлажак оиламиз ҳақида гапирарди. Бўлажак фарзандларимиз ҳақида орзуларимиз бир дунё эди. Биринчи фарзандимизнинг ўғил бўлиб, исмини Дилшод ё Дилмурод қўйишни истарди. Мен ҳам туғилажак фарзандларимизнинг отасига ўхшашини истардим.

Сўнг икки ой мени икки ўт орасига ташлаб, қорасини кўрсатмай кетди ва тўсатдан пайдо бўлиб, уйланаётганидан гап очди. Уйидагилар, ота-онани шунга мажбур қилишибди. Гапларини эшитолмадим. Турган жойимда қотиб қолдим, кўзларимдан ёш тўхтамайди. Елғончи тақдирни қаргай бошладим.

Қизлар! «Севаман!» деб гирдиқалалак бўлган ҳар қандай ширинсўз йигитнинг гапига учаверманлар. Мендай пати юлинган товۇқ бўлиб қолаверасизлар.

М. Н.
толиба

ХАФА ҚИЛИШДИ

Суратчи: Даврон АҲМАД

Орол ва Оролбўйини асраш жамоатчилиги кўмитасининг раиси, профессор Пирмат ШЕРМУҲАМЕДОВ билан суҳбат.

— Домла, «шамол бўлмаса дарахнинг учи қимирламайди», дейишарди. Одамлар орасида, «эрта-индин Пирмат акани қамашар эмиш» деган гаплар ёрқоли. Шу ростми!..

— Бекор гап. Уларни душманларим тарқатишган. Ўзига кучи етмайдиган одамлар эса шахсий ғаразми ёки ҳасад туфайлими, бу гапларни «уруғлатиб» юришибди. Қайдам?! «Ўлим ва уйқуга ҳукм йўқ» деганларидек, бундай одамларга ҳам ҳукми чиқариб бўларканми?

— «ЭРК» рўзномасининг шу йил 4-декабрь сонида, ундан аввалроқ жумҳурият радиосининг «Оқшом тўқинлари» ахборот-мухбирлик эшиттиришида ҳам Орол ва оролбўйини асраш кўмитасининг раиси сифатидаги фаолиятининг жиддий танқид қилинди. Ҳатто сизни қаллобликда айблашди. Буларга қандай қарайсиз!

— Ишда йўл қўйилган камчиликларни, нуқсонларни ҳолис кўрсатиш ва айни пайтда танқид қилиш мумкин. Бироқ камчиликларни айтиш баҳонасида инсоннинг шахсини ҳақорат қилишга, уни ерга уришга, нафсониятига тегишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

Яшириб ўтирмайман, «Пирмат Шермухамедов Орол жамғармасини талон-тороғ қилмоқда» қабилдаги тўхматларни эшитгач, тўрт йил давомида ўзим якка-ю ёлғиз ана шу жамғарма ҳисобини очаман деб кеча-ю кундуз елиб югурганларим, турли хил хўрликларга дуч келганларим, КПСС МКнинг қабулхоналарида саргайиб ўтирганларим, меҳри қаттиқ бюрократлар билан олишганларимни бирма-бир эсладим. Тортган азоб-укубатларим яна бир бор янгиланди. Бир пайтлар елиб-югуриб, ҳукуматдан маош учун 300 сўм пул ўндирдим. Бу пулнинг 150 сўми қотиб, 130 сўми эса қотиба-машинистка шатлари учун ажратилди — ўзим бир тийин ҳам маош олмадм ишлаймак. Ахир ўзингиз ўйланг: бора-

йўғи уч киши минглаб одамлари бўлган вазирликлар қилиб юрган ишларни уйдасе, ўзини ўтга ҳам, чўққа ҳам урсаяю, яна бунинг эвазига таъна-маломатлар эшитса, алам қилмайдимми?

Яна далилларга ўтадиган бўлсак, шунини айтиш лозимки, ҳалқдан йиғилган хайрия пуллари бир миллион сўмни ташкил этди. Ҳукумат жамғарма учун икки ярим миллион сўм ажратди. Ва ниҳоят, 1990 йилнинг 30 июнь ва 1 июль кунлари ўтказилган узлуксиз телекўрсатувлар туфайли салкам бир миллион сўм пул тўплан-

— 1990 йили «Орол жамғармаси» ҳисобидан «Орол тижорат маркази» иштиёрига уч миллион сўм пул ўтказилди. Шу пуллاردан бир миллион 336 минг сўмни ёзги ва қишки санаторийлар қуришига, икки юз эллик минг сўм пул эса хайрия мақсадлари учун ҳарж қилинди. Қолган пуллар тийин-тийини билан «Орол жамғармаси»да сақланмоқда.

— Сир бўлмаса айтингчи, хорижлик юртдошимиз Темирўжа қилган хайриянинг «тақдирини» нима бўлди!

— Биз уни ҳеч кимдан сир тутаетгани-

Долзарб мавзу

МЕНИ ҚАМАШЛАРИГА

АСОС ЙЎҚ

ди, ҳаммасини ҳисоб-китоб қилиб, бир жойга жамлайдиган бўлсак, йиғилган маблағ тўрт миллион беш юз минг сўмни ташкил этади. Бу пуллarning ҳаммасини Орол ва оролбўйини асраб қолиш мақсадларига сарфляяпмиз. Бу ўринда кафолат бериб айтаманки, менинг ҳам, кўми-тадаги бошқа ўртоқларининг ҳам, ҳеч қандай шахсий манфаатимиз йўқ.

— «Орол тижорат маркази»нинг тўзилганига ҳам бир йилдан ошиб кетди. Утган мuddат ичда у қандай ишларни амалга оширди!

— Биринчидан, банкда ўзининг ҳисобини очди. Иккинчидан, Марказ ҳузурида кичик корхоналар иш бошлади. Уюшма фаолияти туфайли уч юз минг сўм пул тўпланди. Бу пуллarning «Орол жамғармаси» ҳисобига мутлақо алоқаси йўқ.

— Кечирасиз, шу ўринда Орол жамғармасидан «Орол тижорат маркази»га ўтказилган пуллар хусусида ҳам тўхталиб ўтсангиз...

миз йўқ ва тутмаймиз ҳам. Бу хайрияни Туркияда истиқомат қилувчи яна бир юртдошимиз Муҳаммад Қобулга бериб, кўмига учун видео камера олиб келишни илтимос қилган эдик. Лекин, минг афсуски, бу камера бизнинг алоқа системасига мос тушмас экан. Бу масалани кўмига аъзолари орасида муҳокама қилдик. Урни келган экан, яна бир хайрия тўғрисида тўхталиб ўтай. Гап Американинг Нью-Йорк шаҳрида фаолият кўрсатган «Туркистон» жамиятининг кўмитамизга лутфан тақдим қилган «Ксеркс» аппарати хусусида.

— Оилангиз тўғрисида...

— Бешта фарзандим бор. Уч ўғил, икки қиз. Катта ўғлим Политехника олий билимгоҳида тахсил оляпти. Иккинчи ўғлим ТИИМСХДа ўқийди, кичиги мактабда...

— Қанча маош оласиз?

— Ҳеч жойдан, ҳеч қандай маош олмаман. Фақат илмий даражам учун 450—500 сўм атрофида пул беришарди...

Паҳлавон СОДИҚ суҳбатлашди.

Етти кун

ОЛИБ ҚОЧДИ

Мухбирларимиздан бирининг Пермь шаҳридан сотиб олган бир ярим минг сўмлик теллагини ўғри олиб қочиб кетди. Телпак бозорда 3,5 минг сўм турарди.

ҚОРБОБО НАВРЎЗДА ҲАМ КЕЛАРМИШ

Бу йил Ўзбекистонда ҳамма ҳам «қорбобо»га эшик очмоқчи эмас. Янги йилни Наврўзда ўтказишни кўзлаётганларнинг сони тобора ошиб бормоқда.

АНОР ҚАЧОН АРЗОНЛАШАДИ!

Ҳозир Тошкент бозорларида анорнинг килоси 20 сўмдан кам эмас. Бу йил дашнободликлар анорзор боғларни 300 гектарга кўпайтиришни кўзлаб туришибди. Демак, ўзоғи билан икки-уч йилдан сўнг анор арзонлашиши мумкин.

250 ЙИЛЛИК ЗАҲИРА

Сурхондарё вилоятининг Шеробод туманида цемент учун зарур бўлган хом ашё кони топилди. Ҳисоб-китобларга қараганда, сурхондарёликлар 250 йилча цементга муҳтожлик сезишмайди.

10 СЎМДАН

Қашқадарё вилоятидаги Чияли бозорида бензиннинг литри 10 сўмга қикди. Шунга қарамай, унинг бозори жуда қаққон.

КУН ИЛИГАН ЛАҲЗАЛАРДА.

— Баҳромжоннинг тўйи жудаям ажойиб ўтди.
— Нима, дастурхони тўкин эканми?
— Йўқ, эл қатори. Гап шундаки, даврабоши тўй кеча-сини мароқли бошқарди. Сиддиқхўжа Умаровнинг санъати ҳамма тан берди. [Бекатдаги суҳбатдан].

бир табаррук онахоннинг минг ойлик тўйларидан келдим. Инсон 84 йил 3 ой ҳаёт кеңирса, минг ойнинг юзини кўраркан. Ҳеч қачон бир жойда айтган нутқимни иккинчи ерда такрорламайман. Уша маросим ўтаётган жойнинг тарихи, хонадон соҳибларининг ибратли фазилатлари билан қизиқаман. Ҳар

ДАВРАБОШИ

Сиддиқхўжа ака билан бафуржа суҳбат қуришни кўпдан буён кўнглимга тугиб юргандим. Шу ниятда тўғри уйларига кириб бордим. Остонада Холидабону кеннойимиз қарши олиб, ичкарига таклиф этдилар.

— Марҳамат, акангиз уйдлар.— деганларидея қувондим, чунки доимо эл-юртга хизмат қилиб юрадиган бу инсонни уйдан ҳамма вақт ҳам топиб бўлмасди.

Меҳмонхона деворига битилган тўртлик эътиборимни жалб қилди: **Ҳамон мунтазирман азиз меҳмонга.**

Иймонли, қалби пок, буюк инвоз.

Иймонли, қалби пок, буюк инсонга.

Ҳатто ширин жонни ҳада қилсанг оз.

Қалб қатидан сизиб чиққан бу сатрларни ҳаётига шиор қилиб олган Сиддиқхўжа ака билан қучоқ очиб кўришдик. Хонадон ўз соҳибининг шакарғуфтор калималаридан равшанлашгандек бўлди. Оп-поқ дастурхонга бўрсилдоқ нон келтирилди. Суҳбатимиз кўр ола бошлади.

— Ҳозирги кунда гап ҳамманинг жонига теккан, қандай қилиб одамларнинг диққатини ўзингизга тортасиз?— дея сўрайман.

— Айнан сиёсатни тўйга аралаштиришни мен хоҳламайман. Ахир одамлар тўйхонага бир-бирлари билан дейдорлашгани, бахру дилларини очгани келишади. Шундай экан, узундан-узоқ ваъда билан меҳмонларни толиқтириш ярамайди.

— Нукул тўйларда давра бошқариш меъдангизга тегмайдики?

— Нималар деярсиз, ахир бу иш ниҳоятда ижодий-ку?! Аввало, мен бошқараётган давралар никоҳ, суннат тўйларидан ташқари умр шукрона базмлари, илм мажлислари каби маросилар. Мана шу бугун

сафар ичкиликсиз кўнгилхушликларни тарғиб қиламан. Ҳадиси шарифдаги «Бошни айлантурувчи нарсаларнинг ҳаммаси ҳаромдир» деган сўзларни ёшларга ўқитарман. Суҳбат асосида Абдулла Орипов, Эркин Воҳидов, Ҳалима Худойбердиева каби шоирларнинг шеърятидан фойдаланаман.

Дарҳақиқат, тўй эгаси дастурхонга қўйилган ноз-неъматларни тайёрлайди. Унга энг яқин ёру-дўстларни чорлайди. Уша куннинг қанчалик мазмулли ўтиши эса Сиддиқхўжа ака каби даврабошилар маҳоратига боғлиқ.

Суҳбатдошим Тошкентнинг Акмал Икромов туманидаги Усмон Юсупов номли маданият уйи қошида ташкил этилган «Ижодкор» тўғарагига раҳбарлик қиладилар. Ун беш нафар адабиёт ихлосманди Сиддиқхўжа Шоший машғулотларидан баҳраманд. У ерда ҳар йил ижод намуналари жамланиб тўп-лам ҳолида чиқарилади. Сиддиқхўжа аканинг шеърлари матбуотда тез-тез эълон қилиниб туради.

Умрини одамлар учун беиннат фидо қилаётган бу кишига қараб ҳавасим келади. Қани энди ҳамма ҳам бир-бирига шундай қайишса — олам гулистон бўларди.

— Ваъдага вафо қилишни устоз ҳофиз Муҳаммаджон Қаримовдан ўрганганман,— дейди тўйбоши.— СССР Халқ артисти Шукур Бурҳонов «Сиддиқхўжа Шоший — классик тўй очувчи» деб баҳо берган. Шейр ёзишда Ғайратий ва молла устозлик қилган. Шейр до мақола-ларим «Тошкент ҳақиқати», «Тошкент оқшоми» рўзномаларида чоп этилган. Одамларни ахлоқли бўлишга, ҳусни хулқ бўлишга, тавозели, ориятли, имонли, эътиқодли бўлишга тақирарман. Тарихимиз, адабиётимизни изчил ўрганишга даяват этаман.

Ш. ЖАБОРОВ

Келинг, ёрдам берайлик!

Ўндаки тенгдошлари билан қўшилиб ўйнашни, қикирлаб куланишни юрак-юракдан ишташди. Лекин қўллари калталиқ қилпоти.

Мамлакатимизда оққон касаллиқни даволайдиган бирорта шифохона йўқ экан. Темур фақатгина чет эл шифохоналарида малҳам топishi мумкин. Черта элда даволаниш учун эса...

Келинг, яхшилар, Темуржоннинг соғайиб кетиши учун баҳоли-қудрат маблағ ўтказайлик.

Қутлуғ савабга бел боғлаганлар Тошкент шаҳридаги 8297-рақамли жамғарма банкида очилган 28564-ҳисобига пул ўтказишлари мумкин.

БОТИР ЭРНАЗАР

ТЕМУР ЯШАШИ КЕРАК

Эй, ёлғончи дунё! Бу яна қандай кўргулик бўлди. Эндигина уч ёшга тўлган гўдакнинг не гуноҳи борки, бунчалар азоб...

У бугун ожиз. Жажжи қўлчаларини кўкка чўзиб, боболар рўхидан мадад сўрайди, юртдошларига маъюз термулади. Жон ҳўкмида отасига талпинади... онасига талпинади... Ота-она

МУЖОҲИДЛАР ОТАСИДАН УЛУГ

ПАРИЖ «ЛИДОВЕ НОВИ-НИ» газети «Коммунистларга қарши курашаман» сарлавҳаси остида Покистондаги шўро аскарлари билан бўлган мулоқотни эълон қилди. Шу йилнинг 25 ноябрида московлик муҳбир Я. Штеинин эса улар билан учрашган эди. Абул Қосим — ўзбек йигити. 1966 йилда туғилган. Ҳарбийда ҳайдовчи бўлган. Уз

ихтиёри билан мужоҳидларга асир тушганди.

«Мен асир эмасман,— дейди у.— Мен мужоҳид, мусулмонман. Русларга, коммунистларга қарши курашлайман. Афғонистон тўла озод бўлгунча акаларим, дўстларим билан бирга бўламан. Кейин унга кетишим мумкин. Қандай йил билан бирга тўрт йил жанг қилган Илҳомнинг отаси келди ва ўғлини олиб кетди. Мен эса бундай йил тутолмайман».

Савоб

мат)га соғинч мактубини жўнатдим.

Альфред ШЕРМАТОВ, фан номзоди, доцент

Афғон урушида шахид кетган жигарларим ва улардан ногирон қайтган укаларимга бағишланган «Қонли йўрақлар» хотира китобимнинг дастлабки нусхасини дўстларимга тақдим этдим. **Абдурашид НУРМУРОД**

Утган яқшанбада ўғилларим билан Каттакўрғонга бориб, 80 ёшли отамнинг дуосини олиб қайтдим. **Авазбек ЙҮЛДОШЕВ**

Етимлик азобларини бирга тортган қадрдоним Мели Ҳасанов билан оламдан ўтган бир дўстимизнинг уйига кўнгил сўрагани бордик. **Суннат ҚОСИМОВ**

Ислоҳ УСМОНОВ эзиб олди.

Тошкент касалхонасида даволанаётган укамнинг холидан хабар олиб, унга тезроқ соғайиб кетишини тиладим.

Жонибек ЭСОНБЕКОВ, шўро ходими Жиззах вилояти.

Утган шанба кuni катта ўғлим Улуғбекни уйлантириб, элга ош бердим.

Рисқиддин НЕЪМАТУЛЛАЕВ, истеъфодаги унвучи

Мен раҳбар бўлган гуруҳ талабаси деновлик Баҳодир Пардаевага табрикнома юбориб, уни оила кўргани билан муборакбод этдим.

Ноҳира УСМОНОВА, Тошкент технология ўрта махсус ўқув юртининг ўқитувчиси

Амриқонинг Виржиния штатида истиқомат қилувчи отам шир Булоқ Боши (Эргаш Шер-

Акс-садо

АЁЛ ҲАМ МЕҲРГА ЗОР

УШБУ ХАТНИ ёзишимга ҳафталикнинг 14-сонига босилган журналист Абдужалол Фоффорнинг «Этик юваётган аёл» мақоласи сабаб бўлди. Мен у кишининг фикрларига қўшила олмайман. Чунки айрим шаллақи, еңгил, ҳаёсиз аёлларни дастак қилиб, шундай мақола ёзиш шартмиди?

Оиладаги турли жанжаллар тўфайли турмуш ўртоғидан норози бўлиб идорама-идора ариза кўтариб юрган аёллар ҳам бор. Лекин беш қўл баробар эмас. Йигит уйдан тополмаган нарсасини кўчадан ахтаради, дебсиз. Мана шу гапни баҳона қилиб эркаклар хотинларига таъна қилмайди, деб ким кафолат беради.

Бечора аёл нима қилсин, ишдан келиб овқат қилади, кир ювади, дазмол қилади, болаларининг дарсини текширади. Аёл ҳам меҳрга зор-ку! Аёлнинг зиммасида яна бир мушкул иш — эрининг кўнглини овлаш вазифаси ҳам турибди. Баъзи эркаклар бўладикки, ётиб олиб, кўлидан газета тушмайди, ҳатто тайёр овқатни егани чарчайди. Аёли билан тўғрича муомала қилишни ҳам билмайди. Адолатни айтмоқчи бўлган одам бу томонини ҳам унутмаслиги лозим.

Маҳфуза МУҲАММАДЖОНОВА, уй बेкаси Андижон вилояти

20 ДОЛЛАР БЕРМОҚЧИ БҮЛДИ

БУ ВОКЕА КАНАДАДА рўй берди. Бир неча кун давомида шўро болалари мамлакат буйлаб санъатларини намойиш этишди. Улар орасида ўзбекистонлик Сўғдиёна Мирзаева ҳам бор эди. Бир кунги тушлик пайтида, Канаданинг ажойиб, серҳашам ресторанларидан бирида унинг бу ердалигини эшитганлар ундан рақсга тушишни илтимос қи-

лишди. Сўғдиёна инжиқлик қилмади. Унинг нафис ва гўзал рақслари ҳаммани ҳайратга солди. Тушликка келганлар уни тик туриб олқишлашди. Ҳатто бир канадалик унга 20 доллар узатди. Лекин Сўғдиёна «рахмат» билан чекланди, холос. Канадалик эса ҳар қандай меҳнатнинг албатта баҳолашсини айтди. Дарвоқе, улар ҳар қандай меҳнатни, истеъдодни эъзозлашади, қадрлашади. Бизникиларга ўхшаб «рахмат» деб кетавермайди.

У эндигина б-синфни тамомлаганди. Қолган беш йиллик мажбурий таълимдан ўз ихтиёри билан воз кечди. Бу хабарни эшитган ўқитувчилар ҳақида сўз юритмоқчи эмасман. Уларнинг таъшишларини ноўрин ҳисоблаганимн учунмас, умуман масалага чуқурроқ ёндошишни истаганлигим сабабидан.

Муҳаррамни Қўқондаги мактабларнинг бирида, дини Ислому сабоқларини ўрганаётган қизлар орасида учратдим. «Янги» билимлардан воз кечган бу қиз «эскичани» ўрганмоқ учун Тошкентнинг Оҳангаронидан Қўқонга келибди. Ёш бошига мусофирликни ихтиёр этиб, уззукун ўқиш, ўрганиш билан машғул экан.

Муҳаррам билан суҳбатимиз мактабни ташлаб кетиш фикри қачон пайдо бўлганлигидан бошланди.

— Одам нимагадир интилиб, қилган ишидан кўнгли тўлиб яшаш керак, деб ўйлайман. Оиламиздаги муҳит таъсирида, ёшлигимдан Ислому таълимотига ташна бўлиб ўсдим. Дадамнинг ҳикоятлари (улар мачитда имомлик қиладилар) сирли бир дунё эди. Мактабдан эса ҳеч нарса ўрганмадим. Қуръони Қаримда ўн беш аср олдин айтиб ўтилган ҳақиқатларнинг бир заррасини физика деб аталган машғулотларда ўрганардик. Атом-

нинг бўлиниши, қуёш, ой ва ернинг ҳаракатланиши каби. Шундай экан, йиллаб умримни беҳуда ўтказишга не ҳожа? Тарих, жуғрофия фанлари-ку ёлғонлардан иборат экани энди тан олинапти. Эсимда, бир кунни мактабдан келиб, инқилобгача фақат икки фоиз ҳалқимиз ўқишни билган экан, унда Навоийни, Ибн Синони, Берунийни ким ўқиган, деб дадамдан сўрадим. У киши асл ҳақиқатни айтиб бердилар. Шу каби воқеалар мактабдан кўнглимни қолдирди.

— Балки сиздан яхши риё-

кийинишни, чиройли бўлишни истамайсиз? Сиз тенгиларнинг эндидагини кўриб, кишининг ҳаваси келади.

— Номаҳрам кишининг эътиборини жалб этиш гуноҳ...

— Мактабда ўқиб юрган кезларингизда ҳам шундай фикрларингизми?

— Ҳа, фақат иложим йўқ эди. Лекин, ўн бир ёшимдан беш маҳал номоз ўқишни, рўза тутишни қанда қилмаганман.

— Ораларингизда ўқишни ташлаб кетганлар кўпчиликми?

кишилари, улар билан қозонимиз битта. Мамлакат опа (хонадон бекаси) ўз опамдан зиёда. Тўрт қиз шу хонадонда яшаймиз. Бир тийин ижара ҳақи олишганим йўқ. Узлари ҳам илмли, Исломдан хабардор кишилари.

— Бошқаларнинг ҳам сизга ўхшашларини истайсизми?

— Менга ўхшашин, деёлмайман. Ҳамманинг ихтиёри ўзида. Лекин кадрятларимиз, миллий урф-одатларимиз тикланишини хоҳлайман. Агар дугоналарим, опасингиларим ҳам биз бо- хабар бўлаётган билимларни

оми кишилари мўлжалланган имлода ўқишни истамаган, эга-кесим қондасини ёд ололмаганлар мураккаб араб ёзувини, тилини ҳеч қанча вақт ўтмай ўрганиб оладилар. Унча-мунча олиму фузалоларнинг «тиши ўтмайдиган» китобларни киприк қоқмай ўқийдилар. Ихлоснинг қудратими бу? Ишончининг оқибати?

Шу кунни кўп қизлар билан суҳбатлашдим. Уларнинг дунёқарашлари, фикрлашлари Муҳаррамниқига ўхшаш. Узларини туттири, кийинишлари ҳам. Тўғри, улар кўнган ҳаёт биз учун зерикарли, тушунарсиз бўлиб туюлар. Чунки кўпларимиз айна кунда кўча-куйда тез-тез учраётган «ўранган» ёш қизларга қизиқиш ёки истеҳзо билан қараймиз. Лекин диндорлик ҳар биримизнинг табиати- мизда бор. Пайғамбар алайҳиссалом қуйидаги ҳадисда айтадилар: «Ҳар бир инсон боласи диндор бўлиб туғилади, лекин унинг ота-онаси тарбия орқали аҳудий, масихий ёки мажусий қилиб қўяди».

Нима учун Муҳаррам ва муҳаррамлар ана шу йўлни танлашди? Нима учун инқилоб берган «очиқлик», «эркинлик»дан воз кечишди?

— Агар гуноҳ қилаётганимни билганимда, тўққиз ёшимдан бошлаб шу йўлга кирардим,— дейди Дило- ром.

Муяссар МАНСУР

ЎН БИР ЁШИМДАН НАМОЗ ЎҚИЙМАН

зиётчи ёки адабиётчи чиқар- миди?

— Йўқ. Тўртинчи, бешинчи синфлардаёқ нимага қобилиятли эканлигининг билиниб қолади. Балки дарсликларимиз ёмон ёзилгандир. Бирор машғулоти жон қўлом билан эшитганимни эс- лолмайман.

Муҳаррам узун англи куй- лак кийиб, фақат юзларигина кўришиб турадиган рўмол ўраб олганди.

— Наҳотки замонавий

— Бор. Ўрта мактабни ту- гатиб келганлар эса ўтган умрларига ачинишади. Мана Дилором опа, Санобар опа- лар Бешариқ туманидан келиб, шу ерда ўқишяпти. Ҳа- қиқий ҳаётимиз энди бош- ланди, дейишади.

— Ижарада яшаш оғир- масми? Яна ёш бошингизга озиқ-овқат ташвиши.

— Аллоҳга шукр, шу кун- гача озиқ-овқат учун бозорга тушганим йўқ. Хонадон эгалари кўнгли кенг, савобталаб

ўрганишса, бу фақат фойда бўлади.

Муҳаррам оилада еттинчи фарзанд. Бу хонадонда қиз болани четга чиқариш та- омилда эмас. Лекин Муҳар- рамнинг тахсил олиш орзуси ота-онасига ҳам маъқул кел- ди. Асосийси, акиси Нусра- тулла, укаси Саъдуллолар ҳам Қўқонда ўқишади. Саъ- дулла учинчи синфдан кей- йноқ мактабни ташлаган, эн- дилиқда мадраса толиби.

Ҳайрон қолсан киши: энг

Ҳозир Самарқанд шаҳар мактабларининг юқори синф ўқувчиларига «Одобнома» дарси ўтила бошланди. Бу дарси, бироқ, менинг фик- римча, бундай дарслик би- ринчи синфдан, ёки боғча ёшидан бошлаб ўргатилиши керак.

Оилада ўзига хос тарбия олган бола мактабда, олий- хоҳда бутунлай бошқа муҳит- га тушиб қолади. Шунинг

шёр ва қўшиқларини ёдла- шадди. Аввало, ўз миллий, ма- ўқувчиларига «Одобнома» дарси ўтила бошланди. Бу дарси, бироқ, менинг фик- римча, бундай дарслик би- ринчи синфдан, ёки боғча ёшидан бошлаб ўргатилиши керак.

Оилада ўзига хос тарбия олган бола мактабда, олий- хоҳда бутунлай бошқа муҳит- га тушиб қолади. Шунинг

ГУНОҲҚОР АВЛОДНИНГ САВОБЛИ ИШЛАРИ

учун тарбияда изчиллик, мун- тазамлик мавжуд бўлиши ке- рак.

Умуман, тарбия система- мизни тубдан миллийлашти- риш тарафдориман. Шаҳри- миздаги болалар боғчаларин- нинг ҳаммасида ҳам машғу- лотлар давлат тилида олиб- борилмайди. Маънавий қад- риятларимиз тикланаётган бир пайтда фарзандларимиз Оврўпа классикларининг

тилсинки, улардан саводини чиқарган авлоднинг фикри те- ран, миллий ғурури доимо баланд бўлсин.

Бу ишлар хатолар билан улғайган биз — катта авлод- нинг дастлабки хайрли ва са- воб ишларидан, келажакда фарзандларимизнинг олқи- шига олиб борадиган йўл бў- либ қолсин.

Жўрақул БАҲРОНОВ
Самарқанд шаҳри.

ТОҒЛАР ҚОРГА БУРКАНДИ

[Охири. Боши ўтган сонларда].

САБР-ТОҚАТ ВА ҚАНОАТ ХУСУСИДА

Гўдакка бешикдаёқ тартибга, сабр- тоқатга ва қаноат қилмоққа кўникма ҳосил этиш шартдир. Токи, она сuti бирлан кирган, табиат жон бирлан чи- қур, деган нақли жоиздир. Лекин бу тadbирда эҳтиёт шарт. Меъдаси тўқ бола соғлом ўсади, бақувват бўлади. Кекса аёлларимиз ёш келинларимизга бу хусусда насиҳат ва маслаҳат бер- моқлари қарадир. Меъдаси тўқ гўдак- нинг кўзи тўқ бўлади. Кўзи тўқнинг нафси тўқ, калимасининг маъниси ана шунда. Меъдаси тўқ бола ортқича хар- хаша қилмайди, тиниқиб ухлайди, де- макки, ақли тиниқ тортади.

Пайғамбаримизнинг ушбу сўзлари юқоридаги фикримизга ишодир: «Неъматга шукр қилишлик, унга миннатдор бўлмоқ, унинг давоми бўлиши, йўқолмаслиги гаровидир.»

Яна: «Ҳаққини тўқ назарлик билан ол, майли тўлиқ олсанг ҳам, чала ол- санг ҳам».

Фарзандини тили калимага жуфт- ланган кундан бошлаб унга уч мубо- рақ жумлаларни онгига қуймоғинг фарзалигини билурсанми? Мана бу сўз- лар: Ассалому алайкум; Бисмиллаҳир роҳманир роҳим; Оллоҳу акбар.

Токи, бу сўзлар улғаяётган гўдакка сабр-тоқат учун биринчи дарс бўлсин.

АБУ ЛАЙС АС-САМАРҚАНДИЙ

БҮСТОН УЛ-ОРИФИН

Абу Толиб ҳазратлари шундай ҳи- коят қиладилар:

Хузурларига бир ўсмирни келти- риб, унинг лоқайд ва беҳаловатлик дардига чалинганини, ёлғиз умидлари ҳазратдан эканини билдирибдилар. Ҳазратнинг ёнларида номи — шони нуфузи табиб ҳамсуҳбат бўлиб ўтир- ган экан. Ундан ўсмирни кўриб қўйиш-

ни илтимос қилибдилар. Табиб бо- ланинг билагидан ушлаб, томир қувва- тини текширибди ва унинг томир ури- ши сустлигини маълум қилибди.

— Уғлингизнинг гўдаклиги қандай кечган? — деб отадан сўрабди.

Саволни тушунмаган ота, ҳайрон бўлиб, дам табибга, дам ҳазратга қарабди. Табиб саволини такрорлаб- ди.

— Уғлингиз кимнинг қўлида тар-

бият олган?

— Онасининг... — ота бир зум ўйга толиб... — ўғлим туғилганида узоқ сафарда бўлгандим...

— Онанинг ёки қайнонанинг у ки- шининг (аёлингиз) ёнларида бўл- маганмилар?

— Йўқ.

НАШРГА ТАЙЕРЛОВЧИ
Музаффар МИРЗО

Шу йилнинг 8 май куни Сурхон воҳасининг вакилларида бир гуруҳи Қашқадарё ва Сурхондарё ҳудуди кесиҳар жой — Оқраб отда ЮНЕСКОнинг «Буёқ ипак йўли» халқаро илмий карвонини кутиб олишга чиқди. Меҳмонлар орасида шарқу фарбнинг зукко олимлари, мутахассислари бор эди. Аввалги ёзда Шўрчи тумани ҳудудидаги Далварзинтепа ёдгорлигида бир ойдан кўпроқ вақт қазиш ишлари олиб борган япониялик олимлар гуруҳи иштирокчиларидан бири — профессор Като Кюдзо ҳам илмий карвон таркибига бор эди. 68 ёшли профессорнинг ҳали бардамлиги, нигоҳи теранлиги яққол кўзга ташланади. Гарчанд умрининг баҳори тўфонлар аро кечган эса-да, илмга, ҳаётга ташналигини мутлақо йўқотмаган одам. Уруш қатнашчиси, бир неча йилли Урусияда асирликда бўлган. Фикр-уйларини рус тилида равои фидолай олади. Яна бир эътиборга лойиқ томони шуки, профессор Ўзбекистоннинг, хусусан Сурхондарёнинг олис ўтмишида тараққиёт поғоналарига кўтарилганини, мана шу тупроқда ҳали дунёнинг чекка-чеккаларида одамлар ғафлат уйқуси аро куймаланиб юрган бир пайтда фан, маданият, тижорат, ҳунармандчилик гулханлари ловуллаб турганини яхши билади. Шунинг учун ҳам у азбаройи элимизнинг йироқ бир замонлар тараққиёт бешигини тебратганини ҳақиқ тупроғимизни, бугунги одамларимизни ҳурмат қилади. Менимча, бу ҳурмат барибир закий аждоқларимизнинг шарофатидандир.

Биласизки, японлар оврупаликларга ўхшаб беандиша халқ эмас. Улар Сизнинг айбингизни ҳам, нуқсонларингизни ҳам юзингизга солмайди. Улар фан-техника, маданият, адабиёт ва санъатда юксак поғанага кўтарилганлари каби одоб, мулозамат, одамийлик бобида ҳам камолот чўққисига етганлар, деб бемалол айтиш мумкин. Бундан бир неча йил аввал кучиқар мамлакат — Японияда элик кун сафарда бўлиб қайтган археолог олим Баҳодир Турғунов бир суҳбатда шундай деган эди: «Японлар гоёта сермулозамат, назокатли, баодоб халқ. У ерда бирон кишининг худди биздаги каби баланд овоз билан сўзлашаётганини ёки бирон сабаб билан жанжаллашиб, тортишаётганини кўрмайсиз. Айтилдики, сиз бирон япон билан ниманинг устидандир тортишиб қолдингиз. Иш шунгача бориб етадики, сиз ҳаддингиздан оша бошладингиз. Сизни энди гапга кўндириб бўлмади қолди, аччиқ-аччиқ гаплар билан ҳамсуҳбатингизни «чимдилаб» олавердингиз. У табиийки, сиздан қаттиқ ранжиди. Лекин у сизга ўзингиз қилаётган муомалани қилмайди. Фақат юзингизга заҳархандлик билан бир жилмайиб нигоҳ ташлайди, тамом-вассалом. Шундай қайрилади-да, сизнинг ҳузурингиздан йироқлашади. Шунда билингки, ўша япон сизни ҳар болодан баттар ёмон кўриб қолган бўлади».

Профессор Като Кюдзо билан бўлган гурунгимиз Баҳодир аканинг айтган гапларини такрор ёдга туширди. Профессорнинг ваэмин, барқарорлиги шундан эканки, у бизга ўхшаб дарҳол мавзудан мавзуга кўчавермас, суҳбатни дуч келган томонга «тортиқлайвермас» экан. Бун шундан аққол билдикки, биз мухбирлар вақтдан қизганимиз ёки қонимизга сингган одатга кўрама, ишқилиб, шошиб-пишиб, гоҳ у, гоҳ бу мавзуда саволларни уст-ма-уст бера бошладик. Профессор эса бизга беозор, лекин маъноли қараб қўяди-да, яна ўша гап бераётган мавзунини атрофлича, чуқур таҳлил қила бошлайди.

Унинг суҳбатларидан айрим парчалар ёдингга тушди. Мен юқорида тилга олган ўша 8 май куни қутлуғ қадам меҳмон-

ларнинг шарафига ёмғир ҳам роса куйди. Сой-санглоқлардан бўтана бўлиб селлар оқди.

— Сизларда имконият жуда катта, — дейди профессор, — ер, тупроқ, бойлик етарли, хаттоки кўп ҳам. Фақат фойдалана билиш керак, ақлни ишлатиб фойдаланиш керак. Тўғри, деҳқончилик учун сув бироз камлик қилиб туради. Лекин қаранг, тунов кунни келаётганимиздай қандай сел оқди. Қани энди селларни авайлабгина бир йўналишга буриб, тўплаб қўйсангиз. Кейин ёзда — сув тортилиб қолган пайтларда бемалол фойдаланса бўлади. Шунча сув беҳудуга оқиб кетди-я...

(Аслида бундай гап қилни қирқ ёрадиган японларнинггина хаёлига келади. Чунки улар ҳаёл билан амалиётни қарийб қўшиб юборганлар. Биз баланд-баланд тоғларимиз пойидан милдираб чиқаётган баҳоси йўқ зилол сувларимизнинг ҳам кўп ҳолларда қадр-қимматига ет-

нарсалар оз эмас. Масалан, ҳозир катта шаҳарларда-Истамбул, Онатўли ва бошқа ерларда гўшт асрашнинг ўзига ҳос усулидан фойдаланишмоқда. Бу шандайки, сўйилган мол гўшти шу ҳолича сотувга олиб чиқилмайди. Уни ўзларида бўлган қадимий усул асосида турли зирavorлар билан қориштиридилар. (Бу иш қай йўсинда бўлади, бориб ўрганиш керак). Сунгра майда-катта халтачаларга солиб, пештахталарга қўядилар. Бунинг афзаллиги шунда эканки, мос, муносиб зирavorлар билан ишланган гўшт узоқ турганда ҳам бузилмай, таъмини йўқотмасдан тураркан, қолаверса, жуда ҳуштам бўларкан. Дориворлиги, қуввати баланд бўлишини айтмайсизми! Тўғри, гўштини шундайча музлатгичга солиб, орадан кундан ўтгандан сўнг ҳам олиб ишлатсангиз бўлади-ю, лекин музлатгичга қўядилар. Бунинг мазаси ҳам ўзинга яраша бўлади-да. Менимча, гўшт сақлашнинг турклардаги усули қачондир сизларда ҳам бўлган. Фақат

лан ишга киришингиз-да! Бунинг устига тузган лойиҳангиз ҳам пишқи-пухта. Ана шундай қилиб, ҳовлингизнинг адоғида бинойидек ҳожатхона қад ростлади. Хуллас, уни шундай қилиб курдингизки, қилган ишингиздан ўзингиз мамнун бўлдингиз. Кўнлингизда яхши яшаш учун илк куртаклар, иштиёқ пайдо бўлди. Ишингиз шундай ажойиб бир тарзда амалга ошдики, бирор ярим дўст, биродарингизга бемалол: «Қани, бизнинг янги қурилишимизни бир томоша қилмайсизми?» дея оласиз. (Уэр, бу гапларим қулогингизга сал ғалатиноқ эшитилаётган бўлса). Ана энди сиз кўнлингиздан иш келишига аниқ ишонч ҳосил қилдингиз. Кейин эса навбатдаги ишга киришасиз. (оҳ, яхши ҳаммом ҳам бир рўзгор учун қанчалик зарур!) Чунки энди сизда озгина бўлса-да тажрибга бор, бунинг устига юрагингизда ғайрат-шижоат ҳам бор. Шундай қилиб, ҳаммомингизнинг қурилиши, кўрки биринчи қурган иморатингиздан анча ошиб тушди. Энди сиз уйингизга меҳмон келса ҳеч бир тортинмасдан: «Бизнинг ҳаммомимизни бир томоша қилмайсизми!» дея тақлиф қилган. Чунки ҳаммомингиз ортиқча тафсилотларсиз ҳам сизнинг нималарга қодир эканлигингиз, дидингиз, маданият даражанингиз ҳақида гувоҳлик беради-да. Хуллас, сиз қурилиш борасида тажрибали одамга айлана бошладингиз. Қилган ишингиздан эса кўнлингиз қониқиш олаётди. Идорагадир, корхона ёки далагадир, ишга борасиз, қайтасиз, қурган иморатларингизга қарайсиз-да кўнлингиз яна ўсади. Энди сиз ажойиб бир уй солишга киришасиз. У шундай уй бўладики, қурган одамлар бу нарса сизнинг ақл-идрокингиз, тажрибангиз ва топқирлигингиз меваси эканлигига бир кўргандаёқ ишонч ҳосил қилади. У шундай уй бўладики, бир неча асрга дош бера олади. Унда болаларингиз, неварани, чевараларингиз фароғатда умр кечирадилар. Айниқса, сиз ҳаётингизга гўзаллик олиб кирдингиз ёки бўлмаса сиз оилангиз билан тирикликнинг гўзал томонларига кириб бордингиз. Ялашининг мазмуни, қирралари сиз учун тамомила ўзгача тусга кирди.

(Эҳ, профессор, шу кунларда бирни топса бирни тополмаётган одамларимизнинг ҳаёт гўзаллиги, турмуш ҳаловати ҳақида ҳатто хотиржамроқ ўйлаб кўришга ҳам қувват-имкони йўқлигини сизга қандай айтсак экан. Ниманки экиб етиштирсак, ниманки қилсак, давлат учун, ўзгалар учун дея ишлай-ишлай кўп нарсадан қўлимиз совуғанини айтсак, одобсизлик бўлмасмикин? Бор-йўғимиз, топган-тутганимиз етишиб тўрт йил маслага беғоналарники бўлиб келгандан сўнг биз ҳафсаласиз, лоқайд, танбал бўлмасдан, унўсиз бўлмасдан ким бўлсин, десак, андишасизлик бўлмасмикин... Лекин... кўнги мулкида умид деган бир бебаҳо бойлигимиз бор. Иншоолло, даврлар келгай, сиз айтгаётган гаплар, илгор мамлакатнинг илгор кишиси айтгаётган бу гаплар Туронзаминда ҳам ўз амалий ифодасини топгай. Илоё шундай бўлсин, деб умид қилаемиз).

Маҳмуд АБУЛФАЙЗ
Сурхондарё вилояти.

САВОБЛИ ТИЖОРАТ

«Ислоний маданият» ҳафталигини вилоятларда сотувчиларга тушган маблағнинг 20 фоизи берилди. Минг донга газит сотангиз, нақд 200 сўм чўнтагимга деяверсин. Муқожаат учун Тошкентдаги қуйидаги қарамга сиз қоңинг: 40-08-24.

ЯПОН ОЛИМИНИНГ ЎЗБЕКЛАРГА МАСЛАҲАТИ

маймиз-у, энди сойлардан оқадиған селларни тўплаб, сувомбор қилармик... Неча-неча асрлардан бери қалқиб турган юртини, юртининг осмонини мусофоллаштириб турган она Оролимизни бўйиб ўлдирган одамлар бўлса-у, келиб-келиб бўтана селни йиғиб, гамимизни ермидик...)

— Сизларда узун бир йилнинг аксарият қисми иссиқ, қувили кечади. Ҳадеб жуда катта ҳудудни қувват билан таъминлайдиган электр станцияларига кўз тикмаса ҳам бўлади. Қандай қилиб дейсизми? Шошманг, ҳозир айтаман. Дастлаб бир туман, қишлоқ, овул учун қуёш электр станцияси қуриш керак. Кашфиётчилар бунинг йўлини топсалар бўлади. Бу амалга оширса бўладиган иш. Кейин эса иш ҳам осонлашиб, тақомиллашиб бораверади. Сўнгра беш-ўн ҳовли, хўжалик учун, боринги, маълум вақт ўтиши билан ҳар бир хонадон учун хусусий қуёш электр станциялари барпо этиш мумкин. Ҳам зарарсиз, ҳам тежамли.

(Тараққиётнинг учқур поездларидан биздан балки юз, балки икки юз, уч юз йил олдинда бораётган япон миллатининг вакили айтаётган бу гапларни қулогимизга бамисоли эртақ қилаётгани, деган андишага ҳам бордик, дастлаб. Лекин профессорнинг юз-кўзларига нигоҳ ташлаб, бу гаплар астойдил айтилаётганлигига ишонч ҳосил қилгач, хотиржам тортидик. Ҳар биримиз ич-ичимиздан «Мухтарам профессор, илоё айтганингиз келсин», дедик).

— Менимча, сизлар деҳқончилик, чорвачилик, озиқ-овқат етиштиришда хорижий мамлакатлардан, масалан, урф-одати, тили, ҳаёт тарзи сизларга яқин бўлган, дини бир бўлган Туркиядан жуда кўп нарсаларни ўргансангиз бўлади. Менга у ерда маъқул тушган

уни топиш ёки турклардан ўзлаштириш керак, холос.

(Қани эди, профессор, аввало ўша гўштининг ўзи салгина сероброқ бўлсади... Бир хил рўзгорлар борки, уларда ҳафтасига бир, баъзан эса ойига бир-икки марта гўшт тотинишади).

— Сизларда бўш ерлар жуда кўп экан, — суҳбатга чўғ ташлади профессор. — Агар ишбилармон одам бўлса, бу ерларда ҳар қандай ишни ҳам амалга ошириши, қисқа вақт ичида бой-бадавлат бўлиб кетиши ҳеч гап эмас. Қаранг, ҳовли-жойлар, томорқалар жуда кенг. Бунинг ҳар бир квадрат метр ери қадрли, пухта ўлчовли, буни аҳоли гоётада тигиз яшаётган мамлакатларнинг фуқаролари ёки ўшандай жойларда бўлиб қайтганлар чуқур хис қиладилар. Энди нима десам экан, сизларга салгина эътирозми, тақлифми айтсам. Менинг кузатишимча, сизларда уй-жой қуриш масаласида ишлар аксинча олиб бориларкан. Масалан, сиз ўшангори бўлдингиз дейлик, ўзингизга яраша бирон касб-машғулот қилиб бор. Мана энди томорқалик ҳам бўлдингиз. Табиийки, сиз ишни бирданга уй қуришдан бошлаб юборасиз. Қолган нарсаларни эса кейинги навбатларда қурасиз. Аслида бундай бўлмаслиги керак. Дейлик, сиз ўзингизни бирмунча ўнглаб олдингиз, қурилиш учун керак бўладиган, жуда асқотадиган хом ашё, материалларни ҳамлаб олдингиз. Фикрингиз тиник, ғайратингиз баланд. Ишни аввал ҳаётхона қуришдан бошланг. (Дарвоқе илгор маданиятли мамлакатларда бунга алоҳида эътибор беришади). Албатта, менинг бу гапларим бироз одобсизлик бўлиб туюлар, лекин негадй айтгим келяпти. Хўш, энди гапимни яна давом эттираман. Мана, қурилиш материалларингиз етарли. Ишга киришингиз. Қилаётган ишингиздан қониқиш ҳосил қила бошладингиз. Чунки сиз ғайрат-ҳафсала би-

ГАЗЕТАМИЗНИНГ НАВБАТДАГИ СОНИ 1992 ЙИЛНИНГ 2 ЯНВАРИДА ЧИҚАДИ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Жуманазар БЕКНАЗАР
Мухаббат ИБОДОВА
Муяссар МАНСУР
Тўлқин ҲАЙИТ
(масъул котиб).

«Семья и общество»
Издается на узбекском
языке
Буюртма 6512
Обуна индекси 64654

● Мухарририяга келган мақолалар машинкада ёзилган, икки ораликда олти бетдан ошмаслиги лозим.

МУАССИС:
Ўзбекистон
Болалар жам-
фармаси.

Манзилимиз:
700029, Тошкент — 29,
Навоийшлар хёбонки,
1-бино.

Телефон: 39-43-95

23 минг нусхада чоп
этилди.